

12. Zawadzka E. Nauczyciele języków obcych w dobie przemian / E. Zawadzka. – Kraków : Oficyna Wydawnicza «Impuls», 2004. – 343 s.

РЕЗЮМЕ

С. П. Деркач. Особенности реформ профессиональной подготовки учителей английского языка в Польше.

Интенсивный переход высшего образования Польши к европейскому направлению обусловил реформирование в сфере профессиональной подготовки учителей английского языка. На основе обзора польских источников выяснены ключевые слова, освещены особенности реформ профессиональной подготовки польских учителей английского языка и представлено их в виде таблицы.

Ключевые слова: реформа, подготовка, профессиональная подготовка, учитель английского языка.

SUMMARY

S. Derkach. Features of reform training teachers of english in Poland.

Intensive transition of Polish Higher Education to the European sector has led to the improvement in the vocational training of English teachers. Based on a review of Polish sources, key words have been explained. The peculiarities of reforms of the vocational training of English teachers in Poland have been described.

Key words: reform, training, vocational training, teacher of English.

УДК 372.46(410)«19»–«20»

Л. М. Заблоцька

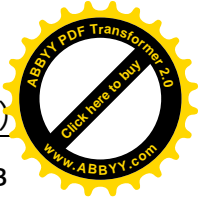
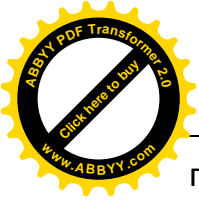
Тернопільський національний педагогічний
університет імені Володимира Гнатюка

ПРОЦЕС УВЕДЕННЯ ПРЕДМЕТУ «СУЧАСНІ ІНОЗЕМНІ МОВИ» В НАВЧАЛЬНИЙ ПЛАН ПОЧАТКОВИХ ШКІЛ ВЕЛИКОЇ БРИТАНІЇ

У статті аналізуються практичні аспекти впровадження предмету «Сучасні іноземні мови» в навчальний план початкових шкіл Великої Британії задля означення шляхів творчого використання британського досвіду у процесі формування мовної компетенції учнів у сучасних початкових школах України.

Ключові слова: сучасні іноземні мови, навчальний план, початкові школи, мовна компетенція.

Постановка проблеми. Мовна освіта учнів початкової школи становила і становить основу процесу формування особистості, що зумовлює її виокремлення серед провідних стратегічних напрямів розвитку освітньої галузі. Вивчення позитивного досвіду в цій царині насамперед високо розвинутих зарубіжних країн, серед яких чільне місце посідає Велика Британія, набуває особливої актуальності в умовах розбудови багатокультурної та багатомовної Європи. Порівняльний аналіз мовної підготовки учнів у початкових школах Великої Британії та України є ефективним інструментом вдосконалення вітчизняної

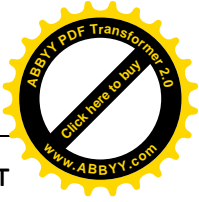
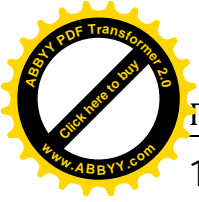
педагогічної освіти задля забезпечення подальшої інтеграції України в європейський освітній простір.

Аналіз актуальних досліджень. Результати аналізу досліджень учених України в руслі компаративістики дають підстави стверджувати, що науковці зосереджували увагу на широкому спектрі теоретичних проблем: сучасні тенденції виховання та освіти в розвинених країнах світу (О. Алексєєва, М. Євтух, Т. Левченко); стратегії розвитку шкільної освіти в зарубіжних країнах (А. Сбруєва); розвиток змісту освіти в зарубіжних країнах (Г. Єгоров, Н. Лавриченко); становлення і розвиток системи освіти Великої Британії (Г. Алексевиц, О. Волков, В. Лапчинська); навчання іноземних мов у британських навчальних закладах (М. Базуріна, Н. Білокінна, О. Першукова); організацію оцінювання, моніторинг навчальних досягнень учнів (О. Локшина, О. Овчарук); мовну освіту в середніх та вищих навчальних закладах Великої Британії (О. Кузнецова).

Мета статті – проаналізувати процес упровадження предмету «Сучасні іноземні мови» в навчальний план початкових шкіл Великої Британії задля означення шляхів творчого використання британського досвіду у процесі формування мовної компетенції учнів у сучасних початкових школах України.

Виклад основного матеріалу. Державна англійська мова (обов'язковий предмет Національного курікулуму) вивчається в усіх початкових школах Великої Британії. Щодо мовної освіти відмінності в навчальних планах відображають національні особливості кожної країни. Скажімо, як обов'язковий предмет у початкових школах Уельсу додатково вивчають валлійську (Welsh – 1,5 год./ тижд.), в Північній Ірландії – ірландську гельську (IrishGaelic – 3 год./ тижд.), а в Шотландії – гельську (Gaelic – 1 год./ тижд.) мови. Унаслідок порівняльного аналізу навчальних планів початкової освіти усіх країн Великої Британії прослідковується наявність між ними несуттєвих розбіжностей. Однак у практичній діяльності кожна з країн послуговується єдиним Національним курікулумом.

У другій половині ХХ ст. навчання іноземних мов у початкових школах Великої Британії не здійснювалось. Воно розпочиналося згідно із законодавством для учнів, яким виповнилось 11 років (у середній школі) і входило до списку базових (необов'язкових) предметів; в Уельсі одна із іноземних мов вивчалася як обов'язковий предмет дітьми віком

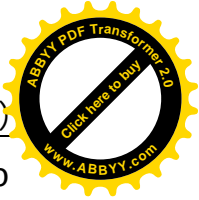
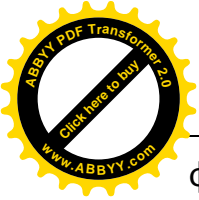

11–14 років (на третьому ключовому етапі), а відтак цей предмет переходив до переліку необов'язкових предметів; у Шотландії вивчення однієї іноземної мови було серед обов'язкових предметів для всіх учнів середньої школи, а у Північній Ірландії – для 11–16-річних учнів середніх шкіл; окрім цього дітям пропонували для необов'язкового вивчення й інші іноземні мови, тому багато з них вивчали більше ніж одну мову.

Опрацювання вітчизняних та зарубіжних досліджень показало, що ідея слухності запровадження навчання іноземної мови в початковій школі у Великій Британії вперше набула серйозного обґрунтування в доповіді Н. Аннана (H. Annan) у 1962 р., в якій підкреслювалося, що «переваги введення навчання іноземної мови в ранньому віці полягають у тому, що учні, таким чином, знайомляться з ідіоматичними іншомовними висловами у віці, коли їх здатність до імітування сягає свого піку» [3, 57]. Зважаючи на психологічні особливості молодших школярів, експерти дійшли висновку про доцільність вивчення іноземних мов на рівні початкової освіти.

З огляду на це, як зазначає українська дослідниця О. Кузнецова: «13 березня 1963 р. сер Едвард Бойл, за підтримки Д. Моррела, службовця Міністерства освіти, та Л. Брауна, директора Фонду Наффілда, який підтримував реформи щодо навчання іноземних мов на всіх освітніх рівнях, повідомив у парламенті про започаткування пілотної схеми з метою визначення можливості введення навчання іноземної (французької) мови в початкових школах для учнів з восьмирічного віку» [1, 232].

Праці англійських дослідників проливають світло на складний етап реформування початкової освіти в ділянці мовної підготовки школярів. Так, відомо, що перші експериментальні проекти, які називалися національними пілотними проектами (NationalPilot Projects) і спочатку проводилися в початкових школах Англії, а потім і в Шотландії, у результаті викликали палкі дискусії та критику. Однак загалом вони отримали схвальну підтримку як з боку учнів, так і з боку вчителів та батьків. У той же час ці експериментальні дослідження виявили й низку недоліків (а саме: недостатня кількість кваліфікованих учителів, нестача навчальних матеріалів, неузгодженість із навчальною програмою та ін.), засвідчили неготовність британської початкової школи до запровадження навчання іноземних мов. З 1963–1967 рр. тривав перший проект, що спочатку

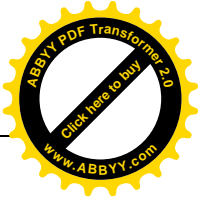
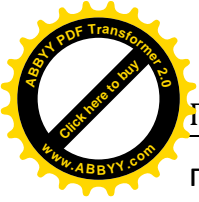

фінансувався фондом Наффілда, а з 1967 й до 1970 рр. – Шкільною радою та отримав назву – «Проект із розробки навчальних матеріалів для викладання іноземних мов» («Project in development teaching resources for modern language teaching») [5, 148–161].

Британські дослідники К. Бурсталл (K. Burstall), Х. Стерн (H. Stern), Б. Харлей (B. Harley) у доповіді «Французька із восьми чи одинадцяти?» («French from Eight or Eleven?») піддали критиці цей експеримент і дійшли висновку про те, що раннє запровадження іноземної мови не вплинуло значним чином на загальний рівень навчання учнів й істотно не позначилося на їхньому подальшому вивченні іноземних мов у середній школі [6, 173]. Однак, у супереч припиненню фінансування урядом пілотного експерименту невелика кількість місцевих органів освіти та окремі школи самостійно продовжували навчання французької мови в початкових школах.

Порівнюючи перші шотландські пілотні проекти із англійськими, українська дослідниця О. Кузнецова стверджує, що: «Ініціатива охопила приблизно 500 початкових шкіл і зіштовхнулася з подібними проблемами. У 1969 р. в доповіді Інспекторату Її Величності на основі дослідження навчального процесу 106 шкіл було відзначено: 1) відсутність послідовності між змістом навчання з іноземної мови у початковій і середній освіті; 2) недостатній професійний рівень володіння іноземною (французькою) мовою багатьох учителів початкової школи» [1, 236]. Окрім недоліків та проблем, пов'язаних із запровадженням іноземної мови в початковій школі, як зазначає О. Кузнецова, у цій доповіді вказувалося й на позитивні риси: зацікавленість до вивчення предмета, покращення мовленнєвих умінь учнів, а також розширення їхніх навчальних інтересів.

Так, у вересні 1976 р. на семінарі Ради Європи у Копенгагені обговорювалися результати пілотних експериментів і розглядалися питання навчання іноземних мов дітей у ранньому віці, в результаті чого було розпочато нові проекти, а в багатьох європейських країнах започатковано навчання іноземних мов у початкових школах. І лише наприкінці 80-х рр. англійські дослідники Х. Айзенк (H. Eysenk), Р. Дірден (R. Dearden), У. Крейн (W. Crain), Р. Фруденштейн (R. Freudenstein) та ін., проаналізувавши недоліки перших проектів, виступили за продовження

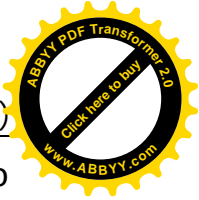
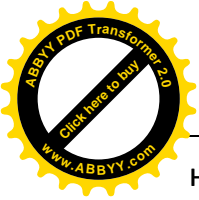
пілотних експериментів.

Прикметно, що на початку 80-х рр. ХХ ст. у зв'язку із вступом Великої Британії у спільний ринок ЄС різко зросла зацікавленість, особливо з боку батьків, щодо введення іноземної мови до навчальної програми початкової освіти. Інтенсифікувались, зокрема, і виступи педагогів, учителів, громадськості щодо відновлення викладання іноземних мов у початкових школах тривали, про що свідчили вимоги, висловлені в резолюції, ухваленій на конференції Національної асоціації директорів шкіл (TheNationalAssociationofHeadTeachers – NAHT) у 1992 р. [4, 13].

Не менш важливим є стратегічний документ, опублікований фондом Наффілда в Зеленій книзі, щодо мовного навчання «Мови для всіх: мови для життя. Стратегія для Англії» (Green Paper: «LanguagesforAll: LanguagesforLife. AStrategyforEngland», 2002). Варто зазначити, що у цьому документі «вперше офіційно зазначалася ідея про запровадження навчання іноземних мов (до 2010 р.) у початкових школах для дітей віком від 7 до 11 років. З цією метою було заплановано переглянути Національний курікулум й змінити програмні вимоги з цього предмету в середніх навчальних закладах. Співзвучною цьому документу стала публікація національної стратегії асамблеєю уряду Уельсу «Мови беруться до уваги» («LanguagesCount», 2002) [5, 15].

У документі «Мовна стратегія для Англії» («LanguageStrategyforEngland», 2002) обстоювалася думка про те, що в дітей молодшого шкільного віку добре розвинуте сприймання, тому дуже важливо розпочинати вивчення іноземної мови саме у цьому віці. Коментуючи положення цього документа, англійський науковець Д. Аткинсон (D. Atkinson) зазначав, що «провідною думкою стратегії є надання учням початкової школи права на висококваліфіковане навчання та освіту, що заохочує до вивчення іноземних мов, закладає фундамент для майбутнього успішного навчання. Кожна дитина повинна мати змогу на рівні KS2 вивчати іноземну мову, розвивати свій інтерес до культури, історичного минулого країни, мова якої вивчається» [4, 4].

Рада Європи розробила низку проектів щодо вивчення іноземних мов у ранньому віці. Так, у перших проектах (1962–1971 рр.) визначено стандарти для міжнародного співробітництва в галузі мовного навчання; у проектах 1971–1976 рр. окреслено основні освітні і лінгвістичні принципи

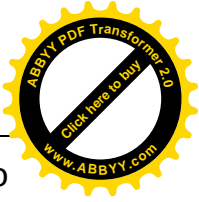
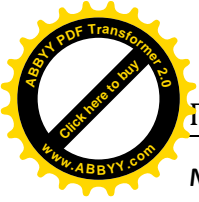

навчання мов; у проектах 1982–1987 рр. підтримано реформи щодо вивчення мов у країнах-учасницях Європейського Союзу. У січні 1989 р. Рада Європи ухвалила впровадження нового проекту «Вивчення мов задля європейської інтеграції» («Language Learning For European Citizenship»), в якому зазначалось про «необхідність вивчення не однієї, а двох іноземних мов. У процесі проекту «Мовна політика щодо полілінгвістичної і полікультурної Європи» («Language policies for a multilingual and multicultural Europe») впроваджено «Європейське мовне портфоліо» («The European Language Portfolio»). Цей документ був розроблений Лінгвістичним Комітетом Ради Європи з метою стандартизації вимог до вивчення, викладання та оцінювання досягнень у галузі вивчення іноземних мов громадянами європейських країн» [2, 15–18].

Спрямування європейської політики на вивчення іноземних мов у ранньому віці зумовило повторне експериментальне введення навчання іноземних мов у початкових школах Англії та Уельсу на національному рівні. Предмет «Сучасні іноземні мови» було заплановано включити до варіативної складової Національного курікулуму початкових шкіл Великої Британії на другому ключовому етапі (Key Stage 2; 7–11 років) до 2010 р.

На даний момент навчання іноземних мов у початковій школі відбувається із урахуванням вікових особливостей учнів і специфіки предмета. А саме: в усній формі, із застосуванням ігрової методики, використання спеціально створених анімаційно-розважальних комп'ютерних програм тощо. Дисципліну «Сучасні мови» вивчають у формі короткотривалих занять – «tasters» (10–15 хв щоденно) спільно з вивченням інших предметів, що уможлиблює краще засвоєння знань, умінь та навичок послуговування ними у практиці.

Висновки. Уведення предмета «Сучасні іноземні мови» (до 2010 р.) до переліку базових дисциплін у початковій школі є значним позитивним зрушенням в освіті Великої Британії. Необхідність такого кроку науковці обґрунтовували педагогічним досвідом інших країн, де практика раннього навчання іноземних мов давно стала поширеною. Окрім того, введення навчання іноземної мови в початковій школі змусило британських педагогів більш серйозно замислитись про роль рідної мови в розвитку іншомовної компетентності учня. Тепер у країні визнано, що знання про

мову, мовна компетентність мають бути важливим складником цілісного розвитку дитини.

ЛІТЕРАТУРА

1. Кузнецова О. Ю. Развитие мовой освіти у середніх та вищих закладах Великої Британії (II пол. 20ст.) : дис. ... д-ра пед. наук : спец. 13.00.01 / Кузнецова О. Ю. – Х., 2003. – 399 с.
2. Локшина О. І. Моніторинг якості освіти: становлення та розвиток в Україні : рекомендації з освітньої політики / [під ред. О. І. Локшиної]. – К. : К.І.С., 2004. – 160 с.
3. Annan N. Report on the Teaching of Russian / N. Annan. – London : HMSO, 1962. – 32 p.
4. Atkinson D. Teaching in the target language: a problem with current orthodoxy / D. Atkinson // Language Learning Journal. – 1993. – N 8. – P. 2–5.
5. Languages and the Young School Child : The Nuffield Foreign Languages Teaching Materials Project / [Ed. by H. H. Stern]. – London : Oxford University Press, 1969. – P. 148–161.
6. Stern H. French from age eight or eleven? / H. Stern, C. Burstall, B. Harley. – Toronto : Ontario Institute for Studies in Education, 1974. – 180 p.

РЕЗЮМЕ

Л. М. Заблоцкая. Процесс введения предмета «Современные иностранные языки» в учебный план начальных школ Великой Британии.

В статье анализируются практические аспекты введения предмета «Современные иностранные языки» в учебный план начальных школ Великой Британии с целью определения возможности творческого использования британского опыта в процессе формирования языковой компетенции учеников в современных начальных школах Украины.

Ключевые слова: современные иностранные языки, учебный план, начальные школы, языковая компетенция.

SUMMARY

L. Zablotska. The process of implementation of modern foreign languages into primary school curriculum in Great Britain.

The article examines of practical aspects of implementation of modern foreign languages into primary school curriculum in Great Britain in order to define the ways of creative usage of the British experience in the process of formation primary schoolchildren's language competence in Ukraine.

Key words: modern foreign languages, curriculum, primary schools, language competence.

УДК371.22 (410)

О. С. Ковальчук

Луцький національний технічний університет

СУЧАСНІ РЕФОРМИ ШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ У ШВЕЦІЇ: ДОСВІД ДЛЯ УКРАЇНИ

У статті досліджено сучасні (кінець ХХ початок – ХХІ століття) реформи в галузі середньої освіти Швеції, основною з яких стала децентралізація управління. Запропоновано використати позитивний шведський досвід шкільної автономії для проведення реформаційних процесів в Україні.